

450
20
Αρ. 4 έτος 1^{ον} τόμος 1^{ος} 1^η Οκτωβρίου 1921

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΛΟΙΟΤΕΧΝΙΑ

εις δώδεκα φυλλάδια τὸ έτος

Έκδοτης καὶ Διοικητής

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΥΡΙΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὸ πνεῦμα, διήγημα.— Ἡ θύρα, χωρὶς σπλάχνος κορά, ποιή-
μα.— Κριτικά σχηματώματα. Ὁ λιμοκοντορισμὸς τῶν νοσελλήνων.—
Ὁ βαρκάρης, ποιήμα.— Κοινωνιολογία καὶ κοινωνικὸς ἐπιστήμης.

—copyright—

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ
ΠΡΟΠΑΡΩΝΕΤΑΙ

ΚΥΠΡΟΣ σελίνια 6 § ΒΕΩΤΕΡΙΚΟΝ σελίνια 8

ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ — ΚΥΠΡΟΣ

Ἀντιπρόσωποι τῆς «ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ»

- Στὴν Λευκωσία: ὁ κ. Δημ.σθ. Χ. Κυριακίδης, διευθυντῆς
τυπογραφείου «Θεσσαλονίκη».
- » Λεμεσό: ὁ κ. Μελῆς Π. Νικολαΐδης, δημοσιο-
γράφος.
  - » Λάρνακα: ὁ κ. Χρ. Τερωνόμου, καθηγητῆς.
  - » Πάφος: ὁ κ. Ἰάκωβος Α. Ἰακωβίδης, δικηγόρος.
  - » Κερύνησι: ὁ κ. Δοιρόθης Καραλίδης, δικηγόρος.
  - » Ἀμμόχωστο: ὁ κ. Ν. Σάντης, δικηγόρος.

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ. Ἀρ. 4 ἔτος 1^{ον} 1^ο Ὀκτωβρίου 1921

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ τελετὴ τοῦ γάμου ἐτελείετο. Ἡ ὥρα ἐπληθαίνεν ἀγῆ διὰν οἱ καλεσμένοι καὶ οἱ συγγενεῖς ἀδειασαν τὸ εὐρύχωρο σπῆτι τῆς νύφης. Ὁ βαρὺς θόρυβος τοῦ ἐγμιζεν ὄλα τὰ δωμάτια καὶ τὰς αὐλὰς τοῦ σπιτιοῦ ἐσταμάτησεν ἀπότομα καὶ παντοῦ ἐγινε μία ἀπέραντη σιωπὴ ἕμοια μὲ τὴ γαλήνητοῦ γίνεται ὕστερα ἀπὸ θύελλα τοῦ χειμῶνα. Ἡ ψυχὴ τοῦ γαμπροῦ—ὕποψῆφιου καθηγητοῦ στὴν ἱατρικὴ σχολὴ ἢ συνειδησμένη μὲ τὴν ἡρεμὴ ζωὴ, τὴ ζωὴ τοῦ βιβλίου, ἐπῆρε τὸ πρωτότερο σχῆμα τῆς διπῶς καὶ τὸ δέντρο βρῖσκει τὴν πρωτότερη στάση του ἅμα παύσῃ ὁ ἀέρας.

Ἡ νύφη ἐπῆγε στὴν κρεβατοκάμαρα...

Ὁ ἄντρας ἔμεινε στὸ σαλόνι. Ἐπλησίασε ἓνα παράθυρο καὶ ἐστάθη ἀναπνέοντας βαθυὰ τὸν καθαρὸν ἀέρα, ποῦ ἐπνεε δροσερὸς μὲς στὴ φθινοπωρινὴν αὐτὴ νύχτα. Ἐπειτα ἐγύρισε πρὸς στὸ τραπέζακι ὅπου ἦσαν ποῦρα, ἐπῆρε ἓνα, τᾶναψε καὶ ἐξαπλώθηκε σ' ἓναν καναπέ. Ἐφάναξε τὴν ὑπηρέτρια καὶ τοῦ ἔφερε καφέ. Ἄμα ἐπῆρε τὸν καφέ ἐσηκώθη, ἐστάθη μιά στιγμὴ σκεπτικὸς καὶ ὕστερα ἐγλύστρησε ἀπὸ τὸ σαλόνι στὸ δωμάτιο ὅπου εἶχε θέσει τὸ σπουδαστήριό του.

Ἡ νύφη μέσα στὴν κρεβατοκάμαρα ἐπερίμενε καὶ ἀρχισε ν' ἀνυπομονῆ: «Ποῦ πάει αὐτός... Δὲν ἔχει ἰδέα νὰ πλαγιάσῃ, ἀπόψε;» ἐρωτήθη μέσα τῆς καὶ ἐπερίμενε ἀκόμη λίγην ὥρα κυταζόμενη στὸν καθρέφτη. Ἐπειτα ἀποφάσισε νὰ ἐξετάσῃ. Ἐβγήκε ἀπὸ τὴν κρεβατοκάμαρα καὶ ἐπῆγε στὸ σαλόνι: «Δὲν εἶν' ἐδῶ! Θεὸ μου πὼς ἀργεῖ...» καὶ ἐκάθησε νὰ περιμένῃ. Δὲν ἐρχότανε. Ἡ ὑπομονὴ τῆς ἐξαντλήθηκε καὶ ἡ ἀνυπομονησία τῆς ἀλλάξε σ' ἀνησυχία. Ἐφάναξε τὴν ὑπηρέτρια: «Μαρία ποῦ εἶν' ὁ κύριος σου;» — «Δὲ ξέρω κυρία» Ἀπάντησεν ἡ ὑπηρέτρια, κυταζούσα περίεργα τὸ ἀνήσυχον βλέμμα τῆς κυρίας τῆς καὶ ἐπρόσθεσεν ἀμείωτος: «Πρὸ ὀλίγου ἦταν ἐδῶ· μοῦ διέταξε καὶ τοῦρα καφέ. Νὰ καὶ τὸ φοντζάνι, ἀδεια.» Εἶπε καὶ ἐπῆγε καὶ ἐπῆρε τὸν ἀσημένιο δίσκο ἀπὸ καὶ ὅπου τὸν εἶχε βάλει.

Ἡ νύφη ἐκύταξε τὴν ὥρα: «Πληθαίνει μία ὥρα ποῦ χωρισθήκαμε ἀπὸ δῶ μέσα...—Μαρία, κύταξε σὲ παρακαλῶ ποῦ εἶναι.» — «Μαλιστα κυρία.» ἀποκρίθη ἡ ὑπηρέτρια καὶ ἔφυγε. Ἡ νύμφη ἐπροσπαθοῦσε νὰ μαντεύσῃ ποῦ ἦταν ὁ νιόγαμπρος: «Στὸ καπνὶ; Δὲν εἶναι δυνατό...—Μιά ὥρα... Νὰ πῆγε σ' ἀρῶστο; Δὲν εἶναι δυ-

νατό...—Μά πού νά πήγε επί τέλους, Θεέ μου!...» έχτύπησε τὸ γρόθιο τῆς πάνω στὸ γόνατο μὲ ἀγανάχτηση ἐνωμένη μὲ λύπη κι' ἐσηκώθη ἀπὸ καὶ πού καθόταν. Ἐφάνη ἡ ὑπηρετρία: «Λοιπόν;» Ἔκαμε ἡ κυρία. Ἡ ὑπηρετρία ἐβίαζε τὴ φυσιογνωμία τῆς νὰ μὴ γελάσῃ: «Δὲν τὸν βρήκα κυρία».—«Δὲν τὸν βρήκες;» Εἶπε ἡ νύφη κι' ἔκαμε ἕνα βῆμα πρὸς τὴν ὑπηρετρία μὲ ἀνυπόκριτην ταρραχὴ καὶ μὲ ἰδέα νὰ πάγῃ ἢ ἴδια νὰ ἐξετάσῃ. Ὅμως ἡ ὑπηρετρία τὴν ἐπρόλαβε: «Ἀλλά, νομίζω κυρία, πῶς μπορεί νά ναι στὸ σπουδαστήριό του ὁ κύριος, γιατί ἔχει φῶς στὸ παράθυρο.» Ἐπρόσθεσε κι' ἔβαλε δλα τὰ δυνατά τῆς γιὰ νὰ σκάσῃ τὸ γέλιο πού ἐφούσκωνε τὸ στήθος τῆς. Ὁ νοῦς τῆς νιόνυφης ἐφωτίσθη καὶ ὤρμησε πρὸς τὸ σπουδαστήριό τοῦ ἀντρός τῆς. Ἡ ὑπηρετρία ἀκολούθησε ἀπὸ ἀπόστασι. Ἐμυρίσθη τρικυμία. Ἡ κυρία σὰν ἐφθασε κοντὰ τὸ σπουδαστήριό ἐμαλάκωσε τὸ βῆμα, ἐπλησίωσε τὴν πόρτα κι' ἐκύτταξεν ἀπὸ τὴν κλειδαρότρυπα. Μέσα, ἐμπρὸς στὸ γραφεῖο του, ὁ γαμπρὸς ἦταν βυθισμένος στὴ μελέτη. Ἡ γυναίκα ἀνοιξε τὴν πόρτα μὲ ὄρμη καὶ μὲς στὴν ἡσυχία τοῦ σπουδαστηρίου ἐχύθη σὰ βόμβα. Ὁ μελετητὴς ἀναπήδησε ἀπὸ τὸ κάθισμα του κι' ἐστάθη ὄρθιος: «Λούλα! δὲν ἐκοιμήθηκες ἀκόμη;» Εἶπε στὴ γυναίκα του: «Ὁραία, ὄραία, πολὺ ὄραία, κύριε, μπράβο!...» Ἐκαμὲν αὐτὴ χάνουσα τὰ λόγια τῆς. Κι' ἐκάθησε σ' ἕναν καναπέ, κοντὰ στὸ παράθυρο, μὲ τὰ μάτια γεμάτα κλάμα. Ὁ γαμπρὸς τὴν ἐπλησίασε, ἐκάθησε κοντὰ τῆς καὶ τῆς ἔξωσε τὴ μέση μὲ τὸ χέρι του: «Λούλα, Λούλα!.. Εἶσαι κακοφανισμένη;—ὦ τόσο πολὺ!... καὶ δάκρυα...» τῆς εἶπε. Αὐτὴ ἔμενεν ἀμίλητη. Ὁ γαμπρὸς ἀπλῶς καὶ τὴν ἐφίλησε ἀπαλά, σχεδὸν μὲ σοβαρότητα: «Ὄμμ... αὐτὰ τὰ ξέρεις...» Ἐκαμὲ ἡ κόρη μὲ λυγμὸν παραπόνου. «Ἄκουσε, παιδί μου, Λούλα... Μοῦ χρειάζονταν μερικὰ πράγματα νὰ ἰδῶ, γι' ἀπόψε... ὡς γιατρός... Εἶναι σπουδαία ἡ νύχτα... πρώτη νύχτα τοῦ γάμου... Καταλαβαίνεις... Ἦθελα μήπως ἐγὼ νὰ σὲ κάμω νὰ ἀνησυχῆς διχως λόγο, Λούλα;» Τῆς ἐδικαιολογήθη μηχανευόμενος τὸ πρῶτο φέμα τοῦ συζυγικοῦ του βίου. Ἡ γυναίκα ἐπίστεψε. Ἐμεινε μιὰ στιγμὴ συλλογισμένη, ἔπειτα ἔστριψε καὶ τὸν ἐκύταξε μὲ σταματημένα τὰ δάκρυα καὶ τοῦ εἶπε: «Ἀλήθεια γι' αὐτὸ ἤλθεσ ἐδῶ; Μὴ μὲ γελάς...»—«Λούλα! Μὴ εἶσαι παιδί... Γιατὶ νὰ σὲ γελάσω, ἔ; γιὰ ποῖο λόγο.» Τῆς ἀπάντησεν αὐτὸς. «Καλὰ σὲ πιστεύω. Ὅμως ἔπρεπε νὰ μοῦ τὸ πῆς, νομίζω.» Καὶ τοῦ ἐπλήρωσε τὸ φιλί του. «Ἐχεις δίκαιο ἄλλη φορὰ θὰ σοῦ τὸ λέω.» Τῆς ὑποσχέθηκε σὰ νάθελε νὰ τῆς πῆ ὅτι αὐτὴ δὲ θάταν ἡ πρώτη φορὰ. «Καλὰ. Τώρα πάμε.» Τοῦ εἶπε. Ὁ υποψήφιος καθηγητὴς ἔδβυσε τὸ φῶς τοῦ σπουδαστηρίου του καὶ ἀκολούθησε τὴ γυναίκα τοῦ σκεπτόμενος πῶσον ἔξυπνα καὶ εὐκόλα τῆς ἐδικαιολογήθη καὶ εὐχαριστημένος γιὰ τὸ τέλος τοῦ ἐπεισοδίου.

Ἰστερα ἀπὸ τρεῖς νύχτες, ἐπειδὴ ὁ γιατρός δὲ μπόρεσε διόλου νὰ ἐργασθῇ στὸ ἐργαστήριό του, ἐλησμόνησε πάλιν τὴ γυναίκα του

στὴν κρεβατοκάμαρα κι' ἐκλείσθη μέσα στὰ ἐργαλεῖα του καὶ τὰ βιβλία του. Ἡ γυναίκα ἔκλαψε ξανά ἀλλ' ἐπίστεψε καὶ στὴν τωρινὴ δικαιοσύνη του: «Βλέπεις, ὁ ἀσθενὴς σπῶν μὲ καλέσαν σήμερα εἶναι εἰς πολὺ σοβαρὰν κατάστασιν. Εἶναι πιθανὸν νὰ μὲ καλέσουν πάλιν αἰφνιδίως τὸ πρωὶ κι' ἐθεώρησα καλὸν νὰ ρίψω ἕνα βλῆμα εἰς μερικὰ πράγματα. Ὡστε, ἀγαπη μου, βλέπεις εἰ δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ πικραίνεσαι.» Τῆς εἶπε. «Νὰ πικραίνεσαι. Δὲ λὲς καλλίτερα ὅτι θὰ σκάσω ἀν πρόκειται νὰ περάσω ἔτσι τὴν ζωὴ μου;» Τοῦ ἀπάντησεν ἡ γυναίκα. Ὅμως τὴν ἐπαρηγόρησε: «Εἶναι ἔχταχτα ἀγαπητὴ μου. Αὐτὰ δὲ θὰ γίνονται καθε μέρα.»—«Μά, εἶναι κι' ἕνας ἄλλος λόγος σπουδαιότερος. Αὐτὴ ἡ συνήθεια τῆς ἐργασίας δὲ σοῦ ἀφήνει δύναμη... Εἶσαι τόσο ἀδύνατος!...» Τοῦ εἶπεν αὐτὴ μὲ βλέμμα πολὺ σκεπτικόν. Ὁ υποψήφιος καθηγητὴς ἐχαμογέλασε καὶ δὲν τῆς ἀπάντησε σὲ τοῦτο. Ἀλλὰ μέσα τοῦ παραδεχόταν ὅτι ἡ γυναίκα τοῦ εἶχε δίκαιο. Ἀπὸ τὰ τριανταχτὴ χρόνια τῆς ἡλικίας τοῦ τὰ εἰκοσιτέσσαρα τὰ ἑπέρασε μὲ τὸ βιβλίον στὸ χέρι. Μιὰ τέτοια ζωὴ φέρει τὴν ἐξάντησιν. Ἡ διανοητικὴ ἐργασία εἶναι ἕνα ἐξόδιον τοῦ ὄργανισμοῦ. Καὶ ἔξρει ὅτι ὁ ὄργανισμὸς δὲ μπορεί νὰ σπαταλᾷ ἀπὸ μιάν ἀποψη δίχως νὰ χάνῃ ἀπὸ μιάν ἄλλη. Πρὶν ἀποφασίσαι νὰ κάμῃ γάμον ἐγνωρίζε πολὺ καλὰ ὅτι φυσιολογικὰ θὰ ἦταν κακὸς σύζυγος. Ὅμως εἶχεν ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα καὶ κατέφυγε στὴν προίκα. Παραδέχεται ὅτι ἡ κυρία του μὲ τὸ ἔνα τῆς ἑκατομῆσια τὸν ἱκανοποίησε. Ἄν αὐτὴ, ὡς γυναίκα, δὲ θὰ εἶναι ἱκανοποιημένη τοῦ εἶναι ἀδιάρθρον. Δὲν θὰ θουίσῃ ποτὲ τὴν ἐπιστήμη του, τὸν ὕψηλόν σκοπὸν τοῦ σὲ εὐτελεῖ πράματα. Ἄς συνειθίσαι ἡ κυρία καὶ ἄς ὑποτάσσεται στὸν ἄντρα τῆς ὅπως παραγγέλλει καὶ τὸ εὐαγγέλιον.—Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀπολογία τοῦ στὸν ἑαυτὸ του.

Πέντε μῆνε, ὕστερα ἡ νέα, πού δὲν εἶχε περισσότερα ἀπὸ εἰκοσι χρόνια, ἄρχισε ν' ἀπελιζέται κι' ἔμενεν ἀπαρηγόρητη γιὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ γάμου τῆς. Ἡ κόρη ἄρχισε νὰ τῆς ταραξῇ τὴν ὕψεια καὶ τῆς ἐμάρανε τὰ ῥόδα τοῦ προσώπου τῆς. Καὶ ἐξωμολογήθη σὲ μιὰ φιλενάδα τῆς: «Ἐγὼ δὲν ἐπῆρα ἄντρα—τῆς εἶπε σὰν ἐκάθονταν πλαῖ στὸν ἴδιον καναπέ μόνες μέσῃ στὸ σαλόνι τῆς—ἐπῆρα πνεῦμα. Αὐτὸς δὲν ἔχει ἀπάναν τοῦ ζωῆ, εἶναι πνεῦμα. Εἶμαι δυστυχῆς, πολὺ δυστυχῆς, Νιόβη.» κι' ἔπεσε στὴν ἀγκάλῃ τῆς φιλενάδας τῆς κλαίουσα. Ἡ φιλενάδα τῆς τὴν ἀρῆσε νὰ κλάψῃ. Ἐπειτα ἀπὸ λίγο, δταν ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν ἀγκάλῃ τῆς, τὴν ἐρώτησε: «Πῶς μου Νιόβη, συμβούλευσε με ἐσὺ ἢ καλὴ μου, ἢ παιδικὴ μου φίλη τί πρέπει νὰ κάμω;» Ἡ καλὴ φιλενάδα ἀπάντησε:

—«Εἶσαι ἀνόητη νὰ κλαῖς γιὰ τέτοια πράμα.»

—«ὦ, πῶς νὰ μὴ κλάψω Νιόβη; Ὑπάρχει μεγαλύτερο δυστύχημα ἀπὸ τὸ δικό μου; Εἶμαι δυστυχῆς, παραπολύ δυστυχῆς...» εἶπε πάλιν ἡ ἀπαρηγόρητη κυρία.

—«Σώπα Λούλα! Εἶναι παιδικαίτικα πράματα αὐτά. Νὰ κλαῖς νὰ ὑποφέρῃς γιὰ τέτοια μικροπράματα! Δὲ ντρέπεσαι; Κόταξε τὴν

θυμωρία σου και τα νιάτα σου... Είσαι γυναίκα σου να κλαίς σά μα-
θρούλλα για ένα τέτοιο ζήτημα; Δέ ντρέπεται! Ένόμιζα κι' εγώ
πώς κάτι σοβαρό, κάτι που νάχει δικαιολογία θα μούλεγες. Άγαπητή
μου! της έκαμε ή καλή της, ή παιδική φιλενάδα της που είχε μαν-
τεύσει πριν πολλές μέρες τον λόγο του πόνου της και της χλωμάδας
του προσώπου της και βέβαιη ότι θα της έκαμνε αυτή την έφο-
μολόγηση και θα ζητούσε τη συμβουλή της είχε προετοιμάσει την
άπάντησή. Τη μομφήν αυτή ή νιόπαντη κυρία άπάντησε στε-
νάζουσα:

—«Δέν είναι σοβαρός!... Δέν έχει δικαιολογία ο πόνος μου!...
Και τί σοβαρότερο ήθελες ν' άκούσης Νιόβη; Σκέψου μία στιγ-
μή αν ήσο εσύ στη θέση μου. Δέ θα είχες την άπελπισία μου;
Γιά συλλογίσου μία στιγμή!... Τι θα έκανες;» Κι' εσταύρωσε τά
χέρια και τάρριψε στά γόνατα της σέ στάση άπελπισίας.

—«Δούλα, πώς είσαι άθώα, πώς είσαι παιδί άκόμη! Είναι ά-
πλοίστατον άγάπη μου. Νά ζητήσης διαζύγιο και νάβρης άλλον
άντρα, νά! της άπάντησε ή παιδική φιλενάδα που δέν άποφάσι-
ζεν άκόμη να δώσει την τελευταία συμβουλή.

—«Διαζύγιο; Αυτό;... Δέ μπορώ να τό πάρω. Έχω γνώμη
άπό νομικό πως δέ μπορώ να επιτύχω τέτοιο πράμα αν δέ θέλει
και ο σύζυγος. Δέν υπάρχει «έπαρκής αίτια» είπε. "Αν έπρόκειτο
περί άνικανότητας, μάλιστα. Άλλά δέν πρόκειται περί άνικανότη-
τος. Υπάρχει μόνον άπλή «έλλειψις» είπε. Είμαι δυστυχής Νιόβη
μου, παραπολύ δυστυχής. Άδύνατο να πάρω διαζύγιο.» Κι' εστά-
ναψε. Η Νιόβη έπηρε άπόφαση:

—«Άφοδ δέ μπορείς να πάρης διαζύγιο, ν' άγαπήσης κάποιον!...»
της είπε.

—«Νιόβη!...» έκαμε ή νέα κυρία.

—«Μά Δούλα! Άγάπη μου... Δέν πιστεύω δά να είχες σκοπό
να γίνης φθισική. Άν δέν κυτταχθής έχει θα καταλήξης. —Ούφ,
καθμένη Δούλα!...» Της είπε ή φιλενάδα με κάποιαν άγανάκτηση.

—«Νιόβη! Με συμβουλεύεις να κάμω μοιχεία; Όχι. Ποτέ! Εί-
ναι επικίνδυνα πράματα αυτά.»

—«Άγαπητή μου! Πώς είσαι άθώα, πώς είσαι παιδί, σού ει-
πα, άκόμη!... Μή θάσαι σό ή πρώτη ή ή τελευταία; Κόταξε ή
κυρία Ν..., ή κυρία Φ..., ή κυρία Σ... και τόσες άλλες. Δέν έχουν
έρωμένους; Έτσι είναι ή ζωή. Άγαπητή μου, Δούλα!...—της έκαμε
παίρνοντας τό χέρι της.—Γιά σκέψου... Έπί τέλους δέν έχεις σκοπό
να γίνης φθισική.»

—«Όχι Νιόβη. Δέν είναι καλές δουλειές αυτά. Μιά μοιχεία...
Μπορώ να πάω φυλακή! Ό, όχι! Δέν είναι δυνατό. Δέν είμαι ίκανή
να κάνω τέτοια πράματα.»

—«Φυλακή... Άστεία. Όταν προσέχης δέν έχεις τίποτε να φοβη-
θής. Νίβη έρχονται τόσες σπιτι σου, συναντάς άλλοδ... Υπάρχουν τρέ-

ποι να κάμης την δουλειά σου. Άρκει να θαλήσης. Και πρότει να
θαλήσης. Δέ δ' άπίσης έτσι να λυθύνουν τά νιάτα σου. Έσύ ένα νύ-
μα μονάχα να κάμης θα είχες χιλίους να γονατίζουνα μπροστά σου.
Τι λές έχει καλή! Είναι λόγος να κάθουσαι έτσι να μαραινέσαι; Μήν
είσαι άνόνητη!...»

Έγινε μικρή σιωπή. Έπειτα:

—«Μά... πές μου, Νιόβη. Και ποιόν έξαρνα ν' άγαπήσω;» Εί-
πεν αϊφνης ή κυρία του ύποψήφιου καθηγητού, αλλάζουσα στάση
και κυττάζουσα τη φιλενάδα της στά μάτια.

—«Ποιόν ν' άγαπήσης;... Δούλα! Η Άθήνα είναι γεμάτη νέους.
Έξαρνα ο Τάκης. Δέ σ' άρέσει;»

—«Ποιός Τάκης;»

—«Είναι λοχαγός του πυροβολικού. Αρσεντόπαιδο. Πώς δέν τον
ξέρεις, τον ξέρεις πολύ καλά.»

—«Α... λέγε μου πό, Τάκη, τον έξάδελφό σου.»

—«Άντρας! Τριάντα χρονών παιδί. Τι όρατος έξωματωτός ο
μασκάρας! Και παλιγκάρι... Ά δέν ήταν έξάδελφός μου...χά...χά...
χα—έκοψε με γέλιο τη φράση της ή Νιόβη.—Έλα άγαπητή μου
και θα χαρής, θα γλεντήσης, θα νουήσης ζωή. Όρεξη νάχης.» έσυμ-
πλήρωσε.

Η νιόπαντη κυρία έμεινε συλλογισμένη. Έγινε πάλι μικρή σιω-
πή. Τότερα:

—«Όσοι θα γενούμα και συγγένισες.» Είπε στη φιλενάδα της
με άπαλή φωνή νεύουσα κάτω μ' έκφραση που άφηνε να φαίνεται ή
σκαψή της.

Η Νιόβη την άγκάλλισε και την έπίλησε:

—«Ναι, ναι. Θαδελφούλλες, Δούλα μου, χρισό μου—την άφησε
άπό την άγκάλη της κι' έσηκώθη.—Είναι όρε να πηγαίνω. Ά-
κουσε, Δούλα. Άύριο στις δέκα έλα μονάχη στην Κηφισιά. Θα
πάω έχει με την μικρή μου, τη Νίνα. Θα είναι κι' ο Τάκης...
Άκούς; Άύριο στις δέκα, στην Κηφισιά.» Η Δούλα έκαθέταν ά-
κόμα κι' άκουε συλλογισμένη. «Άτιο Δούλα μου.»

—«Όρβουάρ Νιόβη.—Είπε ή Δούλα και σηκώνόμενη την άγ-
κάλλιασε και την έπίλησε κατασυγμνημένη με δάκρυα στά μάτια.
—Στις δέκα, στην Κηφισιά. Θαλθα Νιόβη μου.»

Η φιλενάδα έφυγε.

Πέντε μέρες κατόπιν ή όραία κυρία του ύποψήφιου καθηγη-
τού της Ιατρικής δέν είχεν ανάγκη να ένοχλή τον σύζυγο της με
τές αϊφνιδιαστικές έπισκέψεις, στες μεταμεσονύχτιες ώρες σέδ έρ-
γαστήριό του. Ήταν χαρούμενη, ήταν άδτυχής και γεμάτη ζωή.
ρότητα. Έγινε νέος άνθρωπος. Ο κύριος ύποψήφιός είχε την έρ-
γασία, τά βιβλία του, τές μελέτες του. Όταν έπρόσεξε την μετα-
βολή της κυρίας του έγάλασε: «Βλέπεις πως συνειθίζει παντός
άγαπητή μου με μίαν κατάσταση;—Άλλοτε περ' άλλων θα είσαι

μητέρα. — «Ναι φίλε μου, έχεις δίκαιο. Για θλα χραιάζεται από-
φαση. Τοῦ ἀπάντησε. Καί μέσα της ἐσκέφθη: «Τουλάχιστον
αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ εἶσαι σὸ ὁ πατέρας...» Αὐτὴν τὴ στιγμῇ, ἀπὸ
ἓνα μυστηριώδη λόγο, ἐξεπετίχθη, ἀστραπὴ κι' ἐπροσιέθη στοὺς
συλλογισμοὺς της καὶ αὐτὴ ἡ σκέψη: «Μήπως ὁ προσορισμὸς ἐνός
συζύγου δὲν εἶναι μόνον αὐτός, νὰ κἀνὴ παιδιά;...» Ἄλλ' ἀμέσως
ἓνα κύμα ἐσάρωσε ἀπὸ τὸ νοῦ της αὐτὴν τὴ σκέψη, ὅπως τὸ κύμα
τῆς θάλασσας σαρώνει καὶ σβύνει τὰ γραφίματα πάνω στὸν ἄμμο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΥΡΙΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΣ

Κόπρος 1920

JOHN KEATS

Ἡ ΟΜΟΡΦΗ ΧΩΡΙΣ ΣΠΛΑΧΝΟΣ ΚΥΡΑ

Τι νὰ σὲ θλίβη ἀρματομένε ἱππότη
καὶ μοναχὸς πλανᾶσαι τόσ' ὠχρὸς;
Τὰ βούταμα ξεράθησαν στὴ λίμνη
καὶ τῶν πουλιῶν σιγᾶ ὁ κελαδισμὸς.

Τι νὰ σὲ θλίβη ἀρματομένε ἱππότη
κι' εἶσαι χλωμὸς καὶ τόσο θλιβερός;
Τοῦ τσακαλιοῦ ἡ φωλιά ἔχει γιομίσει·
ἔχει τελειώσει πιά κι' ὁ φερισμὸς.

Βλέπω ἓνα κρῖνο ἐπὰ στὸ μέτωπό σου,
τῆς ἀγωνίας ἰδρωτὰς, θερμῆς δροσιάς
στὰ μάγουλα σου, ῥόδο μαρμαμένο,
π' ἔλο ξεραίνεται ταχιά.

Ἦῦρα μὲς στὰ λειβάδια μιὰ Κυρία
πεντάμορφη — μίσε μάγισσας παιδί,
μακρόμαλλη, ἀλαφρόποδη, μὲ μάτια
π' ἄγρια, γιαιλίζαν ἄγρια πολύ.

Τῆς ἐμπλεξα στεφόνι στὸ κεφάλι
βραχιόλι ἀκόμα, ζώνη ἔλο εὐωδιά
μὲ κῦτταξεν ὡσάν νὰ μ' ἀγαποῦσε
καὶ γλυκοστέναξε σιγᾶ.

Τρέχοντας τὴν καθίζω σὲ ἄλογο μου
Κι' ὀλημερίς δὲν εἶδ' ἄλλο ἀπ' αὐτό,
τί γέροντας στὸ πλάι μου τραγοῦδοῦσε
μίσε μάγισσας τραγοῦδι ἀρμονικό.

Νόστιμες ρίζες καὶ γλυκὲς μὲς βότκα
κι' ἄγριο μέλι, μάννα ἔλη δροσιά,
καὶ σίγουρα, σ' ἀλλόκοτη μιὰ γλώσσα
εἶπε — «τὸν ἀγαπῶ σὲ ἄληθινά!»

Στὴ στοιχειωμένη μ' ἔσυρε σπηλιά της
κι' ἐκεῖ θρηνοῦσε βόγγαε... κι' ἐκεῖ
τῆς κλείω τὰ μάτια τ' ἄγρια ποῦ γιαιλίζαν
μὲ χάρια κι' ἔν' ἀτέλειωτο φιλί.

Καὶ νανορρίζοντας καὶ πέρα ἐκοίμισέ με
καὶ κεῖ ἀνειρεύτηκα — «ὦ! γόει κι' ἄλσιν!»
Τὸνεῖρο τὸ στερνό, ποῦδα ποτέ μου,
στοῦ κρῖνου τοῦτου λόφου τὴν πλαγιά.

Πρίγκηπες, μαχητὲς καὶ βασιλιάδες
μὲ πρόσωπα, σάν τοὺς νεκρούς, ὠχρά,
ποῦ κραύγαζαν — «τὸν ἔχει σπλαβωμένο
ἡ Ὅμορφη χωρὶς Σπλάχνος Κυρά!»

Τὰ λιμασμένα χεῖλη, μὲ εἰδοποιῶν
μὲς στὸ σκοτάδι ἀνοίγοντας φριχτά,
ἔυπνῶ καὶ βρίζομαι κρημὸς δῶ πάνου
στοῦ κρῖνου τοῦτου λόφου τὴν πλαγιά.

Καὶ νά, γιαιτὶ δῶ πέρα πάντα μένω
κι' ἔλο γυρνῶ μονάχος καὶ χλωμὸς,
κι' ἄν ξεράναν τὰ βούταμα στὴ λίμνη
κι' ἄν τῶν πουλιῶν σιγᾶ ὁ κελαδισμὸς.

μετάφραση ΓΑΛΥΚΟΥ ΛΑΙΘΕΡΗ.

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ο ΑΙΜΟΚΟΝΤΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΩΝ

Τὴν ὥρα ποῦ ὁ Ἑλληνισμὸς περνᾶ σιγμὲς κροίμης ὡς
κράτος καὶ ὡς ἐθνότητος καὶ προσπαθεῖ νὰ δείξῃ τὴν ποῦ ἐντο-
νὴ καὶ πλατιά διάχυση τῆς ζωῆς του τῆς πολιτικῆς καὶ στρατι-
ωτικῆς εἶναι πολὺ φροσικὸν διὸ ὑπάρχει καὶ μιὰ ἀνάλογη ἐκδή-
λωση πνευματικῆς δράσης. Νέοι ἐκδοτικοὶ οἰκοὶ ἰδρύθησαν
στὴν Ἀθήνα καὶ ἀνέλαβαν νὰ τυπώσουν σὲ βιβλία τὴν ἐργα-
σία τῶν ἐλλήνων λογογράφων, περιοδικὰ κυκλοφοροῦν σὲ με-
γαλῆτερα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ οἱ ἐργάτες τοῦ πνεύματος
(ἀληθινοὶ μάρτυρες μὲσα σὲ νεοελληνικὲς κοινωνίας) φανε-

ορίωνται ὁ ἕνας καὶ οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὸν ἄλλο μὲ ἐγγενικὴν ἀμιλλα, σκορπῶντας, ὅπου λαλοῦν τὴν θέλα γλώσσᾳ τὴν ἑλληνικὴν, τὰ προϊόντα τῆς ὥραιας φιλοδοξίας των.

Δὲν εἶναι βέβαια τὸ εἶδος καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῶν τῶν σημειωμάτων τὰ ἐξετάζοντ γενικώτερα, σχετικὰ καὶ συγκριτικὰ μὲ τὴν κατάστασιν τῆς τέχνης καὶ τῶν γραμμάτων σὴν ἐποχῇ μας, τὰ ἑλληνικὰ ἔργα ποῦ κρῖνον. Σκοπὸς τῶν σημειωμάτων αὐτῶν εἶναι πῶς πολὺ νὰ γνωρίσουν ὀνομαστικὰ τοὺς καρποὺς τῆς προσπάθειας τῶν ἑλλήνων ποιητῶν καὶ πεζογράφων καὶ νὰ κινήσουν οὐ συμπάθεια πρὸς σὴν ἐργασία τὴν ἐθνικὴν τὴν ἀδιάφορον ψυχῆς τῶν πολλῶν.

Μέσα σὶς κοινωνίαις τὴς ἑλληνικῆς ὑπάρχει δυστυχῶς ἡ πῶς τρομαχτικὴ ἀδιαφορία γιὰ κάθε τι ποῦ δὲν εἶναι τῆς προχίρης, τῆς κοινῆς ζωῆς, ποῦ δὲν εἶναι σελίδα βιβλίον μὲ τὴν ιδιότητι νὰ κολακεύῃ τὴν πῶς ταπεινῆς καὶ χαμηλῆς ψυχικῆς καὶ διανοητικῆς λειτουργίας τῶν ἀνθρώπων των. Οἱ λόγοι ποῦ παρουσιάζουν αὐτὴ τὴν κατάστασιν ποῦ εἶναι πολλοὶ καὶ διάφοροι, ἀλλ' ἕνας μᾶς φαίνεται ὁ σπουδαιότερος: "Οἱ οἱ νεοἑλληνες δὲν ἀπόκτησαν ἀκόμη τὸ αἶσθημα τοῦ ἐγγενῶς καὶ ὥραια ζῆν. Ἡ εὐγένεια καὶ ἡ ὥραιότης σὴν ζωῇ προῦποθέτει τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν κυριαρχίαν ἐπάνω σὴν ὕλη ἀπὸ τὴν ὅποια δὲ ποῦ εἶναι ἀνεξάρτητον ἕνα ἔθνος ποῦ ἀκόμη προσπαθεῖ νὰ στερεωθῇ ἐπάνω σὶς ἐδάφη του καὶ νὰ ὕψωσιν οὐ κίνηση κανονικὴ καὶ ἀσφαλὴ πρὸς ἕναν ὁρόμον, τὴν ζωῇ του τὴν ἐθνικὴν καὶ τὴν κρατικὴν. Μολοντοῦτο ποῦ εἶναι κανεὶς νὰ ξεχωρίσῃ τὰ αἷτια τῆς ἀδιαφορίας αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς—ἀ: τὴν εἰποῦς—ἀπὸ τὰ αἷτια τῆς ἀτομικῆς ἀδιαφορίας πρὸς τὴν ἑλληνικὴν πνευματικὴν κίνηση. Ὅπως γιὰ ὄλους τοὺς λαοὺς καὶ οὐ ὄλους τοὺς καιροὺς, ὑπάρχει πάντοτε ἡ διάκριση τῶν ὀλίγων, τῶν σχετικὰ προσδεσμένων, τῶν ἀνεπτυγμένων, τῶν πολιτισμένων ἀπὸ τὰ πλήθη, ὅμοια καὶ σὶς ἑλληνικῆς κοινωνίαις ὑπάρχουν οἱ ὀλίγοι. Γι' αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς ὀλίγους, ποῦ εὐτύχησαν νὰ εἶναι γραμματισμένοι νὰ εἶναι δασκάλοι, νὰ εἶναι ἐπιστήμονες νὰ ἔχουν ἰδῆ κάποτε λαοὺς καὶ τόπους πῶς πολιτισμένους ἀπὸ τοὺς δικούς των, ὅπου ἡ ζωῇ εἶναι πραγματικὰ ὥραιότερη, εὐγενέστερη, ἀνθρωπιότερη, ποιοὶ εἶναι οἱ λόγοι τῆς ἀδιαφορίας

ας πρὸς κάθε ἐνέργεια καὶ τάσιν γιὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς ἀνώτερης, λεπτότερης, ἀελοῦτερης ζωῆς καὶ σιτοὺς τόπους των; Δυστυχῶς οἱ λόγοι ποῦ ποῦ εἶναι νὰ βρῆ κανεὶς εἶναι οἱ ἴδιοι ποῦ εἶχεν ὁ Μπερτόλδος, ὁ ἥρωας τοῦ γνωστοῦ λαϊκοῦ ἀναγνώματος, νὰ ἀρωστήσῃ καὶ νὰ μὴ ποῦ νὰ τρέφεται καὶ νὰ μένη σὶς παλαίαι γιαι τὸ στομάχι του ἐγγύρουν τὴν παροπαράδοτη σκορδαλλιὰ ποῦ δὲ εσθριριζοῦνται σὶς βασιρικὰ τραπέζι. Ἔθιοι λοιπὸν καὶ οἱ νεοἑλληνες φιλοιστάοι, οἱ λόγοι μας, οἱ γραμματισμένοι μας, οἱ ἐπιστήμονές μας ὅπου ν: πᾶν, ὅπου νὰ λλοῦν μόνον ροῦχα ἀλλάζουν. Ψυχῆς καὶ ἐγκαφάλους δὲν ἀλλάζουν.

Αὐτὴ εἶναι σύντομα ἡ ὁμῆ καὶ πικρότατη ἀλήθεια.

Ἄλλ' ὁ λόγος—θὰ ρωτοῦσε κανεὶς—γι' αὐτὴ τὴν στασιμότητα, γι' αὐτὸν τὸν λιμοκοντορισμὸν πῶς πάσχουν οἱ ἑλληνικῆς κοινωνίαις ποιδε εἶναι; Ἐδῶ ἡ ἀπάντησις σχετίζεται μὲ τὴν γενικὴν κατάστασιν τοῦ ἔθνους μας. Λόγοι κληρονομικοί, λόγοι ἀνατροφῆς. Τὸ ψυχικὸν σύμπλεγμα ἐνὸς ἀνθρώπου καθορίζει τὸν χαρακτῆρα του. Ἀνάλογα μὲ τὴν ψυχικὴν καὶ διανοητικὴν οὐσίασιν του ἕνας ἀνθρώπος γεννιέται ἔξυπνος ἢ ἡλίθιος, μεγαλοφυῆς ἢ παρόρφων, ὁρεῖ πρὸς αὐτὸ ἢ ἐκείνο τὸ εἶδος τῆς ζωῆς. Ἡ ἀνατροφή ἐρχεται ἕνας ἀπλὸς βοηθὸς γιὰ νὰ ἐκδηλωθῇ ὁ χαρακτῆρας μας ποῦ καὶ τὸ περιβάλλον δὲν τὸν ἀλλάσσει ἀλλὰ μόνον τὸν ἐκτρέφει, τὸν ὁροσίζει γιὰ νὰ ζῆσιν ἢ τὸν καλεῖ γιὰ νὰ ξηρανθῇ. Αὐτὴ εἶναι ἡ περιπτώσις τῶν ἐργατῶν τοῦ πνεύματος, τῶν συγγραφέων, τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ἀναμορφωτῶν σὶς σημερινῆς ἑλληνικῆς κοινωνίαις. Γεντιοῦνται ὅπως μερικὰ φυτὰ βλαστοῦν ἀπὸ παραπροσέτους σπόρους οὐ ἕξανα πρὸς αὐτοὺς ἐδάφη—ἀπὸ τοὺς λεπτοὺς χυμοὺς ποῦ εἶναι ἀπὸ τὸν λείψανον οὐ μιᾶν γενεᾶ καὶ περιπῶντας ἀπὸ τὸν ἕνα ἕως σὶν ἄλλον πρόγονον, συνδουάσθησαν, ἐπλήθυναν καὶ διωχτεῦσθησαν ὅλοι οὐ ἕναν ἀπόγονον.

Ἄλλ' ὅπως τὰ φυτὰ ἐκεῖνα ποῦ βλαστοῦν ἀπὸ τοὺς παραπροσέτους σπόρους σὶς ἕξανα ἐδάφη δὲ βροσκοῦν περιβάλλον γιὰ ν' ἀναπτυχθῶν, ὅπως σὶν τὸπο τῆς καταγωγῆς των, καὶ ἢ χάνονται ὀλοσδιόλου ἢ ἀλλάζουν τὸ εἶδος των εἶσι καὶ τὸ γέννημα αὐτὸ τῶν συνδουασμένων λεπτῶν χυμῶν μιᾶς γενεᾶς, ὁ συγγραφέας, ὁ καλλιτέχνης, ὁ ἀναμορφωτῆς σὶς ἑλληνικῆς

κοινωνίες ή χάνει τὸ τάλαντον καὶ τὴν ἰδιοψία του ἢ δὲν τὰ χάνει ἀλλ' οἱ καρποὶ των δὲν εἶναι ταιριαστοὶ μὲ τὸ περιβάλλον των. Εἶναι ξενότροποι, ξενοδοίχουν.

Καὶ ἔρχεται ἡ ἀνάγκη τῆς εὐχῆς καὶ τοῦ πόθου ν' ἀποχτοῦσαν οἱ Ἕλληνας κοινωνίες τὴν ἰδιότητα τὰ ὑποδέχονται τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς πὺν γεννιοῦνται μοιραία γιὰ νὰ τὲς ὑπηρετήσουν στὴν ἐξήτωση των, στὴν ἀναμόρφωσή των, στὴν ἐκλέπτυνση καὶ στὴν ἐκπολίτιση τῆς ζωῆς των καὶ τοῦλάχιστον πρὸς τὸ παρὸν γὰ τοὺς ἀνέχονται ὡς καὶ πὺν ὑπάρχει ἀθάλα του καὶ ἡ ὑπαρξη του μέσα στὴ ζωὴ δὲν πειράζει κανένα—ἀπεναντίας γεμίζει εὐγένεια καὶ δροσιά τὴν ἀτμόσφαιρα ὅπου κινεῖται καὶ ζεῖ....

Καιρὸς θὰ ἔλθῃ πὺν τὰ ρεύματα τῆς ζωῆς θὰ δημιουργήσουν καὶ σιῆς ἑλληνικὲς κοινωνίες τὸν ἀέρα τῆς σιοργῆς καὶ τοῦ θανμασμοῦ πὺν χρειάζεται νὰ ἔχουν οἱ ἄθροποι οὐδὲ δσοὺς ἐγεννήθησαν γιὰ νὰ τοὺς τρέφουν μὲ ψυχὴ καὶ πνεῦμα.

Στὸ μεταξὺ τὸ αἶμα πὺν θνοιάζεται γιὰ τὰ δύο αὐτὰ οὐράνια ἀνθη τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς δὲν σιοραγγίζεται εἰς μάτην. Θὰ ἔλθῃ καιρὸς!... Ὑπομονή. Γιὰ κάθε πρόοδο χρειάζονται τὰ θύματα καὶ οἱ μάρτυρες....

γστ—νος.

ΑΠΟ ΤΟ "ΚΑΡΠΟΜΑΖΩΝΑ", ΤΟΥ ΙΝΔΟΥ ΒΑΒΙΝΔΡΑΝΑΤΗ TAGORE

Ο ΒΑΡΚΑΡΗΣ

—'Ο Βαρκάρης εἶν' ἔξω καὶ σιίζει τὴν ἄγρια θάλασσα ἀπόψε.

—Τὸ κατάρτι πονεῖ γιὰ τὸ πᾶν εἶνε φουσκωμένα ἀπὸ τὸν ἄγριον ἄνεμο.

—Κεντημένος ἀπὸ τὸ νύχι τῆς νύχτας ὁ οὐρανὸς πέφτει ἀπάνω στὴν θάλασσα, δηλητηριασμένος ἀπὸ μῦθο φοβὸ.

—Τὰ κύματα ψηλώνουν τὰ κεφάλια των ἔναντι στὴν ἀθάρητη σκοτεινιά καὶ ὁ Βαρκάρης εἶν' ἔξω σιίζοντας τὴν ἄγρια θάλασσα.

—'Ο Βαρκάρης εἶν' ἔξω, ἄγνωστο τί πασκιζοντας, καὶ τρομαζει τὴ νύχτα μὲ τὸ ξαφνικὸ ἀσπράδι τῶν πανιῶν του.

—Δὲ ξεύρω σὲ ποιὰν ἀχτὴ βγαίνει, τέλος, γιὰ νὰ κατήσῃ τὴ σιωπηλὴν αὐτὴ ὅπου ὁ λύχνος κᾶνει καὶ γιὰ νὰ βεῖτῃ ἐκείνην πὺν κᾶθεται μὲς στὴ σκόνῃ καὶ περιμένει.

—Τὶ νὰ γυροῦν ἄραγε κὶ ἡ βάρκα του δὲ νοιάζεται οὔτε τρικυμία οὔτε σκοτάδι;

—Μὴν εἶνε γεμάτη ἀπὸ πετραδία καὶ διαμαντικά;

—'Α ὄχι ὁ Βαρκάρης δὲν ἔχει μαζί του θεσαυρὸ ἀλλὰ μονάχα ἕνα ἄσπρο τοιαντάφυλλο στὸ χέρι του κὶ ἕνα τραγοῦδι πᾶ στὰ χεῖλη του.

—Εἶνε γιὰ κείνην πὺν ἄγρυπνᾶ μονάχη ἀπόψε μὲ τὸ φῶς τοῦ λύχνου της.

—Κατοικᾶ στὴν ἀντικρινὴ καλύβα, τὰ λυτὰ μαλλιά της κυματίζουν στὸν ἄνεμο καὶ κρῦβουν τὰ μάτια της.

—'Η τρικυμία μουγγρίζει ἀνάμεσα ἀπὸ τὲς σπασμένες πόρτες της, τὸ φῶς περνοῦν στὸν χωματένιο λύχνο του σιίζοντας σιῆς πᾶνω στοὺς τοίχους.

—'Ανάμεσα στὸ οὐραλισμα τῶν ἀνέμων τὸν ἀκούει νὰ φωνάζῃ τῶνομά της, ἐκείνη πὺν τῶνομα της εἶνε ἄγνωστο.

—Εἶνε πολλὴ ὦρα πὺν ὁ Βαρκάρης πλέει.

—Θὰ χρειάζεται ὦρες γιὰ νὰ φέξῃ ἡ μέρα ὅταν θὰ χτυπᾶ τὴν πόρτα της.

—Τὰ τύμπανα δὲ θὰ χτυπηθοῦνε καὶ κανένας δὲ θὰ ξέρει.

—Μόνον τὸ φῶς θὰ γεμίζει τὸ σπιτι, εὐλογημένη θᾶνε ἡ σκόνῃ καὶ ἡ καρδιὰ χαρούμενη.

—Κάθε ἀμφιβολία θὰ χαθεῖ μὲς στὴν σιγὴ ὅταν ὁ Βαρκάρης φθάσει στὴν ἀχτὴ.

μετάφραση ἀπὸ τὸ ἀγγλικό.

E*

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

[ΤΕΛΟΣ.]

III

Τὰ κεφαλαίωδη προβλήματα τῆς κοινωνιολογίας συνίστανται στὴν ἀναζήτηση τοῦ τρόπου πὺν εἶναι συνθεμένος ἕνας πολιτικός, ἕνας νομικός, ἠθικός, οικονομικός, θρησκευτικὸς ὀργανισμός, μία πίστη, κ. τ. λ., ποῖα εἶναι τὰ αἷτια καὶ σὲ ποιὸς ὠφέλιμους σκοποὺς ἀνταποκρίνεται. Ἡ συγκριτικὴ ἱστορία νοούμενη μὲ τὸν τρόπο πὺν πρόκειται νὰ καθορίσουμε, εἶναι τὸ μόνον ὀργανον πὺν διαθέτει ὁ κοινωνιολόγος γιὰ νὰ λύσῃ αὐτὰ τὰ εἰδη ζητημάτων.

Πραγματικῶς γιὰ νὰ ἐννοήσουμε ἕνα ὀργανισμό, πρέπει νὰ γνωρίσουμε ἀπὸ τί εἶναι καμωμένος. Εἶναι ἕνα ὄλον πολὺ-

πλῶν, σχηματισμένων ἐπὶ μέρη: πρόπει νὰ μίθῳμε αὐτὰ τὰ μέρη, νὰ ἐξηγήσωμε καθένα ἀπ' αὐτὰ χωριστὰ καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ἑποῖον εἶναι συνθεμένα ἑμοῦ. Για νὰ τὰ ἀνακαλύψωμε, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐξετάσωμε τὸν ὄργανισμό ὑπὸ τὴν τελειωμένη καὶ πρόσωπτη μορφή του· διότι, ἐπειδὴ τὸν ἔχουμε συνειδήσει, μᾶς φέρεται μάλλον ἀπὸ τὸ. Δὲν ὑπάρχει γραμμὴ διακριτικὴ ποὺ νὰ χωρίζῃ μὲ τρόπον ὁρατὸ τὰ στοιχεῖα του, ὅπως δὲ ἤμποροῦμε νὰ διακρίνομε μὲ γυμνὸν ὄφθαλμὸ τὰ κῶτταρα ποὺ ἀποτελοῦν τοῦ ἴσου τῶν ζώωντων, ἢ τὰ μέρη ποὺ συνθέτουν τὰ ἄνεργα σώματα. Μᾶς χρειάζεται κάποιον ὄργανο ἀναλυτικὸ γιὰ νὰ τὰ κάμωμε νὰ φανοῦν. Αὐτὸν τὸν ρόλο τὸν παίζει ἡ ἱστορία. Πραγματικῶς, ὁ ἐξεταζόμενος ὄργανισμός εἶναι οὐθεμίνας προοδευτικά, τεμάχιον πρὸς τεμάχιον· τὰ μέρη ποὺ τὸν ἀποτελοῦν ἐγεννήθησαν το μὲν κατόπιν τῶν δὲ καὶ προσετέθησαν λίγο ἢ πολὺ ἄργά τὰ μὲν στὰ δέ· ἀρκεῖ λοιπὸν ν' ἀκολουθήσωμε τὴν γένεσιν τῶν μὲς στὸν χρόνον, δι' ἡλαθὴ στὴν ἱστορία, γιὰ νὰ ἴδωμε τὰ διάφορα στοιχεῖα ἀπὸ τὰ ὁποῖα προήλθε, φυσικὰ διαλυμένα. Παρουσιάζονται τότε στὸν παρατηρητὴ τὰ μὲν μετὰ τὰ δέ, στὴν ἴδια τάξιν ποὺ σχηματίσθησαν καὶ ἐσυνδυάσθησαν μαζί. Τίποτε τὸ ἀπλοῦτερον, φαινομενικά, ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς συγγένειας· ἡ ἱστορία μᾶς δείχνει ὅτι εἶναι ἄκρως πολύπλοκη: εἶναι ἡ ὁμαιμοσύνη ἀλλ' εἶναι κι' ἄλλα πολλὰ πράγματα, διότι βρίσκουμε τύπους οἰκογενειακοῦς ὅπου ἡ ὁμαιμοσύνη παίζει ρόλον τελείως δευτερεύοντα· ἡ μητρικὴ καὶ ἡ πατρικὴ συγγένεια εἶναι πράγματα ποιοτικὰ ξεχωρισμένα, ποὺ ἐξαρτῶνται ἀπὸ αἰτία ὀλωδοιόλου διαφορετικὰ καὶ ποὺ ἀπαιτοῦν, ἐπομένως, νὰ μελετῶνται χωριστά, διότι βρίσκουμε στὴν ἱστορία τύπους οἰκογενειακοῦς ὅπου μιὰ μόνον ἀπ' αὐτὰς τὰς συγγένειας διήρξε δίχως τὴν ἄλλην. Μὲ μιὰν λέξιν ἡ ἱστορία παίζει, στὴν τάξιν τῶν κοινωνικῶν πραγματικότητων, ρόλον ἀνάλογο μὲ τὸν ρόλο τοῦ μικροσκοπίου στὴν τάξιν τῶν φυσικῶν πραγματικότητων.

Ἐχτὸς τούτου, αὐτὴ μόνη ἐπιτρέπει νὰ ἐξηγήσωμε. Τὸ νὰ ἐξηγήῃ κανεὶς, πράγματι, ἓνα ὄργανισμὸν εἶναι νὰ λογαριάζῃ τὰ διάφορα στοιχεῖα ποὺ χρησιμεύουν στὸν σχηματισμὸ του, εἶναι νὰ δείχνῃ τὰ αἰτία καὶ τοὺς λόγους τοῦ εἶναι τῶν. Ἀλλὰ πῶς

ν' ἀποκαλύψωμε αὐτὰ τὰ αἰτία, ἀν μὴ ἀσπυρόμενα στὴν στιγμή ὅπου ἐεργάζομαι, δι' ἡλαθὴ ποὺ παρήγαγον τὰ γεγονότα ποὺ ζητᾷ νὰ ἐννοήσῃ; Ἀλλ' αὐτὴ ἡ στιγμή εἶναι ὁπισθὲν μας. Τὸ μόνον μέσο νὰ κατορθώσωμε νὰ ἐνοήσωμε πῶς ἐγεννήθη, κε τὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, εἶναι νὰ τὰ παρατηρήσωμε αὐτὴν τὴν στιγμήν τῆς γένεσός του καὶ νὰ παραστώμεν σ' αὐτὴ· ὅμως αὐτὴ ἡ γένεσις συνέβη, στὰ περασμένα καὶ, ἐπομένως, δὲν ἤμπορεῖ νὰ γνωρισθῇ παρὰ διὰ τῆς ἱστορίας. Ἡ συγγένεια, π. χ., σήμερον εἶναι διπλῆ· ἐξαρτᾶται τόσο ἀπὸ τὸν πατέρα ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα. Για νὰ γνωρίσωμε τὰ αἰτία τὰ καθορίζοντα αὐτὴ τὴν πολύπλοκην ὀργάνωσιν, θὰ παρατηρήσωμε πρῶτα τὰς κοινωνίας ὅπου ἡ συγγένεια εἶναι κατ' οὐσίαν ἢ ἀποκλειστικὰ ἐκ γυναικῶν (uterine)¹ καὶ θὰ ζητήσωμε ποῖο εἶναι ἐκεῖνο ποὺ τὴν ἐδῆμιούργησε· ἐπειτα, θὰ παρατηρήσωμε τοὺς λαοὺς ὅπου συνεστάθη ἢ ἐξ ἁδρῶν συγγένεια· τέλος, ἐπειδὴ ἡ τελευταία ὄταν φανερῶνται ἀπορρίπτει συχνὰ τὴν πρώτην σὲ δευτερεύουσαν γραμμῇ, θὰ ἐρευνήσωμε τοὺς πολιτισμοὺς ὅπου κι' οἱ δύο ἀρχισαν νὰ εἶναι στὴν ἴδια γραμμῇ, καὶ θὰ προσπαθῆσωμε ν' ἀνακαλύψωμε τοὺς ὁρους ποὺ καθώρισαν αὐτὴ τὴν ἰσότητά. Ὅπως διαβαθμίζεται τὰ κοινωνιολογικὰ ζητήματα στοὺς διαφοροὺς σταθμοὺς τοῦ παρελθόντος καὶ μόνον ὅταν ἔτσι τὰ βάζουμε ἔτσι τὰ ἀναφέρουμε στὰ διάφορα ἱστορικὰ περιβάλλοντα ὅπου ἐγεννήθησαν, γίνεται δυνατὴ ἡ λύσις τῶν.

Ἡ κοινωνιολογία λοιπὸν, κατὰ μέγα μέρος, εἶναι εἶδος ἱστορίας νοομένη μ' ἓαν κάποιον τρόπο. Ὁ ἱστορικὸς, καὶ αὐτὸς, πραγματεύεται κοινωνικὰ γεγονότα· ὅμως τὰ ἐξετάζει προπάντων ἀπὸ τὴν ἀποψη ποὺ εἶναι ἰδιαιτέρα σ' ἓναν λαὸν καὶ σὲ ὁρισμένην ἐποχὴν. Σκοπὸς του γενικὰ εἶναι νὰ μελετήσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ τοῦ ἔθνους ἢ ἐκείνης τῆς ὁμαδικῆς ἀτομικότητος λαμβανομένων σὲ μιὰν στιγμήν τῆς ἐξελίξεως τῶν. Ἡ ἄμεση προσπάθειά του εἶναι νὰ βρῇ καὶ νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν χωριστή, τὴν ἀτομικὴ φυσιογνωμία κάθε κοινωνίας καὶ μάλιστα κάθε μίας ἀπὸ τὰς περιόδους ποὺ περιλαμβάνει² ἢ τὴν ζωὴν μίας κοινω-

1. Ὁνομάζεται συγγένεια ἐκ γυναικῶν (uterine) ἐκεῖνη ποὺ προέρχεται ἀποκλειστικὰ ἢ κατ' οὐσίαν ἀπὸ γυναικῶν· συγγένεια ἐξ ἀνδρῶν (agnatic) ἢ προερχόμενη κατ' οὐσίαν ἢ ἀποκλειστικὰ ἀπὸ ἀνδρῶν.

2. Ὁ κοινωνιολόγος, αὐτὸς προσηλώνεται.

νίας, μοναδικά στην ανακάλυψη των γενικών σχέσεων, των αληθοφανών νόμων μες στες διαφορές κοινωνίες. Δε θα εξετάση ειδικά τι ήτον η θρησκευτική ζωή η το δίκαιον ιδιοκτησίας στη Γαλλία, στην Αγγλία, στη Ρώμη η στην Ινδία σ' αυτόν η εκείνον τόν αιώνα. Όμως αυτές οι ειδικές μελέτες, που του είναι άλλωστε απαραίτητες, γι' αυτόν είναι μόνον μέσα για να ανακαλύψη μερικούς παράγοντες της θρησκευτικής ζωής γενικά. Όθεν ένα μόνον τρόπον έχουμε για να δείξουμε ότι μεταξύ δυο γεγονότων υπάρχει μιὰ λογική σχέση, μιὰ αναλογία αιτιότητας π. χ., τήν σύγκριση των περιπτώσεων όπου αυτόματα είναι παρόντα η απόντα και τήν αναζήτηση του εάν οι ποικιλίες που παρουσιάζουν σ' αυτούς τους διάφορους περιστατικούς συνδέσμους αποδειχουν τήν εξάρτηση του μὲν ἀπὸ το δέ. Ο πειραματισμός κατά βάθος δὲν είναι ἄλλο ἀπὸ εἶδος σύγκρισης· συνίσταται στὸν ξεχωρισμὸ ἑνὸς γεγονότος και στὴν παραγωγή του ὑπὸ ποικιλίες μορφές που ἀκολουθῶς συγκρίνονται μεθοδικά. Ο κοινωνιολόγος λοιπὸν δὲ θα ἤμπορέση νὰ μείνη μὲ τὴν εξέταση ἑνὸς μόνον λαοῦ και ἀκόμη λιγώτερο μιᾶς μόνον ἐποχῆς· ἀλλ' ὀφείλει νὰ συγκρίνη κοινωνίες τοῦ ἰδίου τύπου και ἐπίσης τύπων διαφόρων, ὥστε οι ποικιλίες που παρουσιάζει ὁ ὀργανισμός, ἡ πρακτικὴ που θέλει νὰ λογασιάση, συνδυαζόμενες μὲ τὲς ποικιλίες που βρίσκονται παράλληλα στὸ κοινωνικὸν περιβάλλον, στὴν κατάσταση ἰδεῶν κ. τ. λ., νὰ ἐπιτρέψουν νὰ διακρίνη τὲς σχέσεις που ἐνώνουν αὐτὰ τὰ δυὸ γεγονότα και νὰ στήση μεταξύ των κάποιαν σχέση αιτιότητας. Ἡ συγκριτικὴ λοιπὸν μέθοδος εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν ὄργανον τῆς κοινωνιολογικῆς μεθόδου. Ἡ ἱστορία, μὲ τὴν συνειδησιμῆν ἔννοια τῆς λέξης, εἶναι γιὰ τὴν κοινωνιολογία ὅ,τι ἡ λατινικὴ ἢ ἡ ἑλληνικὴ ἢ ἡ γαλλικὴ γραμματικὲς, λαμβανόμενες και πραγματευόμενες χωριστὰ οι μὲν ἀπὸ τὲς δέ, εἶναι γιὰ τὴν νέαν ἐπιστήμη που ἔλαβε τὸ ὄνομα συγκριτικὴ γραμματικὴ.

Μολαταῦτα υπάρχουν περιστάσεις όπου τὸ ὄλικὸ των κοινωνιολογικῶν συγκρίσεων πρέπει νὰ ζητηθῆ ἀπὸ κάτι ἄλλο παρά ἀπὸ τὴν ἱστορία. Συμβαίνει νὰ ζητεῖται ὄχι πῶς ἕνας νομικὸς ἢ ἠθικὸς θεσμός, πῶς μιὰ πίστη θρησκευτικὴ ἐσχηματίσθη ἀλλὰ ποῖα εἶναι ἡ αἰτία νὰ ἔχει κυτταχθῆ λιγώτερο

ἢ περισσότερο ἀπὸ τὲς δυνάμεις που τὸν ἐφαρμύζουν, π. χ. ἀντὶ νὰ ἐρωτώμεθα πῶς προέρχονται οι κανόνες που ἀπαγορεύουν τὴν ἀθρησκοτομία, θα πάρουμε ὡς θέμα τὴν ἀνακάλυψη των διαφορῶν αἰτιῶν που καμνοῦν ὥστε οι λαοί, οι δυνάμεις παντὸς εἴδους εἶναι λιγώτερο ἢ περισσότερο ἐπιρρεπεῖς στὴν παραβίαση του. Ὅμοια θ' μπορούμε νὰ θέσουμε ἐνώπιόν μας τὴν εἰρησὴ μερικῶν παραγόντων που κάμνουν ὥστε οι γάμοι νὰ εἶναι πολὺ ἢ λίγο συχνοί, πολὺ ἢ λίγο πρῶροι, πολὺ ἢ λίγο εὐκολοδιάλυτοι μὲ διαζύγια, κ.τ.λ. Γιὰ νὰ λύσουμε αὐτὰ τα εἶδη ζητημάτων, ἀνάγκη δίχως ἄλλο νὰ καταφύγουμε στὴν στατιστικὴ. Θα εξετάσουμε πῶς ἡ συχνότης των ἀθρησκοτομιῶν, τῶν γάμων, των διαζυγίων, διαφέρει ἀνάλογα μὲ τὲς κοινωνίες, ἀνάλογα μὲ τὲς θρησκευτικὲς ὁμολογίες, τὰ ἐπαγγέλματα κ.τ.λ. Κατ' ἐξοχὴν σύμφωνα μὲ αὐτὴν τὴν μέθοδο πρέπει νὰ πραγματευόμεναι τὰ προβλήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὸς διάφορους ὄρους ἀπὸ τὸς ὁποίους ἐξαρτᾶται ἡ ἠθικότης των λαῶν. (Δὲν πρέπει νὰ συχῶζεται ἡ ἠθικὴ μὲ τὴν ἠθικότητα. Ἡ ἠθικότης κανονίζεται ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἠθικῆς. Το ἴδιο ζήτημα θα ἤμπορέθης νὰ τεθῆ και γιὰ τὴν θρησκεία.) Μὲ τὸν ἴδιον τρόπο στὴν οἰκονομικὴν κοινωνιολογία μπορούμε νὰ μελετήσουμε ποῖα λειτουργία αἰτιῶν κοικίλλει τὸς μισθούς, τὸς φόρους ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος, ἐπὶ τοῦ τόκου, τὴν ἀξία τῆς ἀνταλλαγῆς τοῦ χρήματος, κ.τ.λ.

Όμως ὅποια και νὰναι ἡ εἰδικὴ τεχνικὴ που χρησιμοποιεῖ ὁ κοινωνιολόγος υπάρχουν ἕως κανόνες που δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ἀποφύγη· πρὶν ν' ἀρχίσῃ τὴν μελέτη μιᾶς ὀρισμένης κατηγορίας κοινωνικῶν φαινομένων, ὀφείλει νὰ καθαρίσῃ τὸ κεφάλι του ἀπὸ ὅλες τὲς ἰδέες που ἔχει σχηματίσει στὸ ρεῦμα τῆς ζωῆς του· πρέπει νὰ ἔχη ὡς ἀρχὴν ὅτι τίποτε δὲ γυφρίζει ὅτε ἀπὸ τὸν χαραχτήρα αὐτῶν ἀπὸ τὰ αἰτία ὀπόθεν ἐξαρτῶνται· μὲ μιὰ λέξη ὀφείλει νὰ τεθῆ στὴν κατάσταση πνεύματος όπου βρίσκονται οι φυσικοί, οι χημικοί, οι φυσιολόγοι και μάλιστα, σήμερον, οι ψυχολόγοι ὅταν καταπιάνονται μὲ θέματα ἀνεκμετάλλευτα τῆς σφαιρας τῆς ἐπιστήμης των.

Δυστυχῶς αὐτὴ ἡ στάση ὅσον ἀναγκαῖα και νὰναι δὲν εἶν' εὐκολο νὰ τηρηθῆ ἀπέαντι τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητος·

συνήθεις παλαιωμένους μάς εμποδίζουν ἀπ' αὐτό. Ἐπειδὴ ἀσκού-
 με καθήμ ρικῶς τοὺς κανόνες τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ δικαίου, ἐπει-
 δὴ ἀγοράζουμε, πούλοῦμε, ἀνταλλάσσουμε ἀξίες, κ.τ.λ., κατ'
 ἀνάγκην ἔχουμε κάποιαν ἰδέαν αὐτῶν τῶν διαφορῶν πραγμάτων,
 ποὺ δίχως τὴν δὲ θὰ ἤμπορούσαμε νὰ εἶμεθα ἐν τάξει μὲ τὴν
 καθημερινὴν ζωὴν μας. Ἐκ τούτου ἡ φυσικώτατη πλάνη ὅτι
 μ' αὐτὲς τὰς ἰδέας κατέχουμε τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων ποὺ
 σχετίζονται μ' αὐτὰς. Ὁ ἠθικολόγος δὲν κάμνει κόπο νὰ ἐξη-
 γήσῃ τί εἶναι εἰκογενεῖα, συγγένεια, πατρικὴ ἐξουσία, συμβό-
 λαιο, δίκαιον ἰδιοκτησίας· ὁ οἰκονομολόγος δὲν ἐνεργεῖ διαφορε-
 τικὰ δι' ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἀξίαν, τὴν ἀνταλλαγὴν, τὴν πρόσδοσιν,
 κ.τ.λ., Καὶ φανταζόμεθα ὅτι ἔχουμε τὴν ἐπιστήμην μέσα μας,
 ἐγγενῆ, περιοριζόμεθα νὰ λαμβάνουμε συνείδησιν, ὅσον τὸ δυνα-
 τὸν ποὺ καθαρῆ, τῆς ἰδέας ποὺ σχηματίζουμε γιὰ τὰς πολύπλο-
 κὰς αὐτὰς πραγματικότητας, ἀπὸ τὴν τρέχουσα ζωὴν. Ἄρα οἱ
 ἰδέες αὐτὰς ποὺ σχηματισθῆκαν δίχως μέθοδον γιὰ νὰ ἀνταπο-
 κριθῶν σὲ ἀπαιτήσεις πρακτικὰς, εἶναι στερημέναι ἀπὸ κάθε ἀ-
 ξίαν ἐπιστημονικὴν· δὲν ἐκφράζουν ἀκριβέστερα τὰ κοινωνικὰ
 πράγματα παρὸς τοὺς ἰδέας ποὺ ἔχει τὸ πλῆθος γιὰ τὰ σώματα
 καὶ τὰς ἰδιότητάς των, γιὰ τὸ φῶς, τὸν ἤχο, τὴν θερμότητα
 κ. τ. λ. καὶ ποὺ δὲν ἀντιπροσωπεύουν καμμίαν ἀκρίβειαν γιὰ
 τὴν φύσιν τῶν σωμάτων αὐτῶν καὶ τῶν ἀντικειμενικῶν χαρα-
 χτήρων των. Ὁ φυσικὸς καὶ ὁ χημικὸς ἀφήνουν αὐτὰς τὰς
 συνειδητέρας παραστάσεις καὶ ἡ πραγματικότης, τέτοια ποὺ
 μάς τὴν γνωρίζουν, ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι λίαν διαφορετικὴ
 ἀπ' ἐκείνην ποὺ μάς ἔχουν δώσει ἀπ' εὐθείας οἱ αἰσθήσεις μας.
 Τὸ ἴδιον πρέπει νὰ κάμῃ καὶ ὁ κοινωνιολόγος· πρέπει ν' ἀντι-
 κρύβῃ τὰ κοινωνικὰ γεγονότα λησμονῶντας κάθε τι ποὺ νομί-
 ζει ὅτι ξέρει, ὡς ἀπέναντι τοῦ ἀγνώστου. Ἡ κοινωνιολογία δὲν
 πρέπει νὰ εἶναι ἀπλή εἰκονογραφία ἀληθοφανειῶν φτιαγμένων
 καὶ ἀπατηλῶν· πρέπει νὰ εἶναι οκαπανέας ἀνακαλύψεων ποὺ δὲ
 μποροῦν ν' ἀπεφύγουν συχνὰ τὴν καταστροφὴν τῶν σχηματισμέ-
 νων ἰδεῶν. Ἐμεῖς ἀγνοοῦμε τὸ πᾶν ἀπ' αὐτὰ τὰ κοινωνικὰ
 πράγματα μέσα στὰ ὅποια κινούμεθα· εἶναι ἔργο τῶν διαφορῶν
 κοινωνικῶν ἐπιστημῶν νὰ μάς τὰ γνωρίσουν σιγά, σιγά.

Μετάφραση ἀπὸ τὸ γαλλικόν.

Δις Β.

Τύπος «Θεσσαλονίκης»